

СЕКЦІЯ 8. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА КРИЗА 2020 РОКУ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

УДК 336.717: 338.124.4

Вікторія Білошанка

*к.е.н., професор кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»*

2docent@ukr.net

Ганна Татарікова

студентка 5 курсу ФФ ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

hannatatarikova@ukr.net

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

РАЗВИТИЕ СТРАХОВАНИЯ ДЕПОЗИТОВ В УКРАИНЕ В ПЕРИОД ПРЕОДОЛЕНИЯ ПОСЛЕДСТВИЙ ФИНАНСОВОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА

DEVELOPMENT OF DEPOSIT INSURANCE IN UKRAINE DURING OVERCOMING THE CONSEQUENCES OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC CRISIS

Анотація. У дослідженні проаналізовано сучасний стан страхування депозитів в світі та в Україні в період подолання наслідків фінансово-економічної кризи. Наголошено на проблемних аспектах розвитку системи страхування депозитів, обґрунтовано необхідність гарантування вкладів юридичних осіб.

Аннотация. В исследовании проанализировано современное состояние страхования депозитов в мире и в Украине в период преодоления последствий финансово-экономического кризиса. Отмечено проблемные аспекты развития системы страхования депозитов, обоснована необходимость гарантирования вкладов юридических лиц.

Abstract. The article analyzes the current state of deposit insurance in the world and in Ukraine during the period of overcoming the effects of the financial and economic crisis. The problematic aspects of the development of the deposit insurance system are emphasized, the necessity of guaranteeing the deposits of legal entities is substantiated.

Прогнозування фінансової стабільності впливає на прийняття рішень усіма учасниками ринку. Велика кількість дефолтів посилює і збільшує фінансово-економічні проблеми країни. Докладне вивчення банківських криз і моделювання так званих «набігів на банки» проводили Дуглас Даймонд і Філіп Дібвіг. У 1983 р. ними було опубліковано статтю, де показувалося, як наявність державної системи страхування вкладів сприяє підвищенню фінансової стабільності та зменшує число банкрутств банків [1]. Після її публікації в різних країнах активно створюються системи страхування вкладів. Домінуючою стає теза, що наявність державної системи страхування вкладів зменшує число банкрутств банків, допомагає подолати наслідки фінансово-економічної кризи і сприяє підвищенню фінансової стабільності в цілому.

Однак, варто зауважити, що країни вдаються до крайнощів в спробах подолати наслідки фінансово-економічних криз і уникнути їх в майбутньому. У Новій Зеландії, наприклад, зрозуміли, що державна система страхування вкладів навіть в теорії не рятує від криз і перероджується в підтримку недобросовісних банків. Тому її створили тільки на період кризи в 2008-11 рр.

Натомість, США являють іншу крайність, де система страхування вкладів існує і є державною. При цьому окремі банки для підвищення довіри вкладників гарантують повернення повної суми вкладів, навіть понад ліміти державної системи, за рахунок звернення до приватних систем страхування. Інша цікава країна з державною системою – Канада – єдина в світі, де в період фінансової кризи 2007-2009 рр. уряду не треба було виділяти кошти на підтримку банків. Там страхуються тільки вклади в національній валюті, щоб усунути стимули для населення спекулювати на можливостях її знецінення.

Між крайніми випадками відсутності системи страхування вкладів і її наявності в державному форматі існує два проміжних варіанти: це повністю приватна система (наприклад, в Швейцарії) або державна, але керована представниками комерційних банків (як у Німеччині). У цих країнах зрозуміли, що, з одного боку, система страхування вкладів демотивує людей уважніше стежити за діяльністю банків, в які вони несуть гроші; а з іншого – більшість вкладників не настільки фінансово грамотні, щоб виявити ознаки підозрілих операцій. Тому в Швейцарії і Німеччині приватна система і приватне управління в державній системі виконують функцію професійних фінансових аналітиків, які можуть більш якісно оцінити стан банку, ніж середній вкладник.

Для гарантування повернення депозитів фізичних осіб в Україні функціонує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, який захищає інтереси фізичних осіб у разі визнання банку, користувачем якого є особа, неплатоспроможним. Для аналізу ефективності діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб щодо покриття вкладів фізичних осіб варто проаналізувати офіційну статистику, інформацію демонструє таблиця 1.

Таблиця 1

Дані про кошти фізичних осіб в банках-учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб протягом 2019-2020 років (щоквартальні дані) [2].

Дата	Сума вкладів фізичних осіб, млн грн.	Кількість вкладників, тис. осіб	Середній розмір вкладу, грн.	Фінансові ресурси фонду, млн грн.
01.01.2019	438353	40677	10776	14339,2
01.04.2019	443618	41546	10678	10880,4
01.07.2019	451943	41903	10786	9012,6
01.10.2019	443553	42674	10394	8350,2
01.01.2020	474440	43379	10937	11668,2
01.04.2020	520243	44446	11705	10282,6

Отже, протягом останніх років сума вкладів фізичних осіб зросла на майже 82 млрд. грн, а кількість вкладників зросла на 3769 тис. осіб, що свідчить про зростання рівня довіри фізичних осіб до банків. Варто також зауважити, що останні місяці фінансові ресурси Фонду гарантування скоротилися на 2,7 млрд грн. або майже 21%, що свідчить про зростання навантаження на роботу Фонду. Наразі частка фінансових ресурсів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у обсягах депозитів фізичних осіб складає 1,98%, тож на сучасному етапі існує проблема фінансування діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Щодо відшкодування коштів вкладників, станом на 01.04.2020 р. вкладникам неплатоспроможних банків було виплачено 89810,00 млн. грн [2]. На противагу цьому, не має офіційної статистики щодо юридичних осіб, оскільки на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб не покладаються функції гарантування вкладів юридичним особам. У випадку юридичних осіб мова йде про десятки тисяч гривень, а тому надійний захист заощаджень, високий рівень гарантування безпеки підприємництва і мобільне управління депозитами – це першочергові питання, розв’язання яких стимулює розвиток середнього та малого бізнесу в Україні і допомагає уникнути ескалації проблем при настанні фінансової кризи.

Для обґрунтування потреби гарантування депозитів юридичних осіб ми дослідили структуру зобов’язань комерційних банків у 2016-19 рр. В результаті виявлено, що у структурі зобов’язань комерційних банків істотна частка належить коштам суб’єктів господарювання. Так, за вказаний період кошти суб’єктів господарювання зросли з 36,4 до 40,6% [3]. І тому створення гарантій для них сприяє зростанню довіри бізнесу до банків, що є передумовою стабільності банківської системи і допомагає боротися з наслідками фінансово-економічної кризи.

Отже, щоб вирішити проблеми системи страхування вкладів в Україні, необхідно акуратно реалізувати той світовий досвід, який продемонстрував свою ефективність в період подолання наслідків фінансово-економічної кризи. По-перше, потрібно прийняти те, що страхування вкладів не врятує банки від системної кризи. Тому його варто формувати тільки

в нестабільний період, або, що рівнозначно, внески в систему доцільно збільшувати тільки в періоди кризи, знижуючи їх в спокійний час. По-друге, необхідно створити приватну систему страхування вкладів. Якщо в приватній системі будуть тільки системно значимі банки, тоді учасники самі для себе визначають розмір внесків. Відтак у системно значимих банків не буде потреби утримувати за свій рахунок недобросовісних учасників банківської системи. При цьому дуже ймовірно, що великі банки вирішать гарантувати депозити в повному розмірі і це позитивно позначиться на їх репутації і сприятиме зростанню фінансової стабільності в цілому.

Література:

1. Diamond D. W., Dybvig P.H. Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity. *Journal of Political Economy*. 1983. Vol. 91. No 3. P. 401- 419.
2. Аналітичні дані ФГВФО. URL: <http://www.fg.gov.ua/statystyka> (дата звернення: 8.05.2020)
3. Річний звіт НБУ за 2019 рік. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf?v=4. (дата звернення: 12.05.2020)

Анна Благодир
студентка, I курс,
факультет торгівлі та маркетингу,
Київський Національний Торговельно-Економічний Університет,
blagoduranna@gmail.com
Олена Жук
к.е.н, старший викладач кафедри економіки та фінансів підприємства,
Київський Національний Торговельно-Економічний Університет,
e.zhuk@knute.edu.ua

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ 2020 РОКУ

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОГО БИЗНЕСА В УСЛОВИЯХ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА 2020 ГОДА

SOCIAL RESPONSIBILITY OF NATIONAL BUSINESS IN THE CONDITIONS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC CRISIS OF 2020 YEAR

Анотація. Розглянуто сутність соціальної відповідальності національного бізнесу в умовах фінансово-економічної кризи 2020 року. Наведено основні напрямки взаємодії бізнесу, суспільства та влади. Розглянуто основні кризові фактори, що впливають на національний бізнес.

Аннотация. Рассмотрено понятие социальной ответственности национального бизнеса в условиях финансово-экономического кризиса 2020 года. Представлены основные направления взаимодействия бизнеса, общества и власти. Рассмотрены основные факторы кризиса, влияющие на национальный бизнес.

Abstract. The article contains information about the essence of social responsibility of national business in the conditions of financial and economic crisis of 2020 is considered. The basic directions of interaction of business, society and power are given. The main crisis factors affecting national business are considered.

Одним із ефективних інструментів взаємодії бізнесу, суспільства та влади, є соціальне підприємництво, а точніше впровадження та реалізація соціально інноваційної підприємницької діяльності, частина ресурсів якої спрямовується на допомогу суспільству в подоланні соціальних питань. Соціальна відповідальність – добровільна ініціатива власника компанії або засновників організації з розробки і реалізації визначених соціально